

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра таксації лісу та лісового менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

ННІ лісового і садово-паркового господарства
Протокол № 7 від 11.06.2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Організація лісгосподарського виробництва

Галузь знань _____ 20 – Аграрні науки та продовольство _____

Спеціальність _____ 205 – Лісове господарство _____

Освітня програма _____ Лісове господарство _____

ННІ _____ лісового і садово-паркового господарства _____

Розробники: _____ доц., к. с.-г. н. Лашенко А.Г., д. е. н. проф. Марчук Ю.М.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни
«Організація лісогосподарського виробництва»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь				
Освітній ступінь	Бакалавр			
Спеціальність	205 «Лісове господарство»			
Освітня програма	«Лісове господарство»			
Характеристика навчальної дисципліни				
Вид	Обов'язкова			
Загальна кількість годин	120			
Кількість кредитів	4			
Кількість змістовних модулів	2			
Форма контролю	екзамен			
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти				
	Повний термін		Скорочений термін	
	денна	заочна	денна	заочна
Рік підготовки	4	5	2	3
Семестр	8	9	4	6
Лекційні заняття	39	6	39	10
Практичні заняття	39	8	39	10
Самостійна робота	42	106	42	40
Кількість тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних самостійної роботи студента	6 год 3,2 год	–	6 год 3,2 год	–

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета. Окремі сторони виробництва розглядаються в курсах спеціальних дисциплін. Організація як соціально-економічна наука вивчає технологію виробничих процесів системно, розглядає економіку підприємства на рівні виробництва. Поєднання технології з економікою, сприяє більш глибокому розумінню виробництва майбутніми фахівцями, підвищенню його ефективності.

В умовах переходу до ринку у зв'язку зі збільшенням об'ємів виробництва, розширенням і укладенням виробничих зв'язків зростають вимоги до економічної підготовки спеціалістів лісового господарства. Сучасний керівник виробництва повинен глибоко володіти питаннями управління, економіки, організації, планування, обліку.

Вивчення курсу «Організація лісогосподарського виробництва» спрямоване на набуття відповідних умінь і навиків.

Завдання – Основне завдання вивчення дисципліни “Організація лісогосподарського виробництва” полягає у підготовці висококваліфікованих спеціалістів середньої ланки управління, які здатні в сучасних умовах ефективно вирішувати організаційні питання виробництва, виявляти його резерви і приймати управлінські рішення, які будуть сприяти поліпшенню роботи підприємств лісового господарства.

У результаті вивчення дисципліни “Організація лісогосподарського виробництва” студент повинен:

- а) Знати: організаційні основи відновлення та комплексного використання лісових ресурсів; шляхи підвищення ефективності виробництва; питання наукової організації та оплати праці, оперативного планування, фінансового забезпечення, основи аналізу виробничої діяльності, а також обліку та звітності.
- б) Вміти: забезпечувати раціональне ведення лісового господарства, організувати роботи по відновленню, охороні та комплексному використанню лісових ресурсів; застосовувати сучасні методи ведення лісового господарства; організувати працю, заробітну плату, підвищення кваліфікації робітників; планувати виробничу діяльність; організувати первинний облік і скласти звітність, вести технічну документацію; аналізувати виробничу діяльність, виявляти резерви виробництва, організувати їх використання; приймати управлінські рішення і організувати їх виконання.

Дисципліна закладає базу знань у студентів для подальшого набуття:

– **інтегральна компетентність:** Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

– **загальних компетентностей:** (ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 11. Навички здійснення безпечної діяльності. ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел).

– **фахових компетентностей:** (ФК 1. Здатність застосовувати знання і уміння лісівничої науки й практичний досвід ведення лісового господарства. ФК 2. Здатність проводити лісівничі вимірювання та дослідження. ФК 6. Здатність вибрати типове обладнання та інструменти для вирішення сформульованого завдання, а також оцінити економічну ефективність його виконання ФК 7. Здатність вирішувати поставлені завдання з інвентаризації лісів, оцінювати лісові ресурси та продукцію. ФК 10. Здатність організувати роботу малих колективів виконавців. ФК 11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів. ФК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що

забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент набуде певні **програмні результати навчання**: (ПРН4. Оцінювати і аргументувати значимість отриманих результатів досліджень деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля; ПРН5. Вибирати комплекс необхідних природничо-наукових знань та професійної інформації для вирішення питань майбутньої фахової діяльності; ПРН6. Давати відповіді на проблемні питання, пов'язані з професійною діяльністю в лісовій галузі. Виконувати вимоги посадової інструкції; ПРН7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності; ПРН8. Виявляти, узагальнювати і вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності, та формувати почуття відповідальності за виконувану роботу; ПРН13. Демонструвати повагу до етичних принципів та формувати етичні засади співпраці в колективі; ПРН16. Організувати результативні та безпечні умови праці).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Організація праці

Тема 1. Організація виробництва як прикладна економічна дисципліна.

Порядок вивчення курсу. Поняття організації виробництва. Сутність і суспільне значення лісогосподарського виробництва. Організація виробництва як складова управління. Предмет та завдання курсу. Організація лісогосподарського виробництва України в контексті історії. Розвиток організації виробництва як науки.

Тема 2. Підприємства лісового господарства.

Виробничий процес. Склад виробництва в лісовому господарстві. Об'єм та структура виробництва. Підприємство – основна ланка народного господарства. Основні ознаки підприємства. Малі підприємства. Форми організації виробництва. Типова організаційна структура лісових підприємств. Види лісових підприємств. Режим роботи лісових підприємств. Управління виробництвом. Функції управління. Методи управління. Управлінські рішення. Кадри в системі управління виробництвом. Структура управління лісовим комплексом України.

Тема 3. Технічне нормування.

Поняття про працю. Норми праці. Технічне нормування праці як один з факторів її вдосконалення. Виробничий процес і розподіл його на складові частини. Методи технічного нормування праці. Організація проведення нормувальних робіт. Класифікація витрат робочого часу. Методи вивчення витрат робочого часу. Методика проведення спостережень, первинна обробка результатів. Проектування раціонального балансу зміни. Розрахунок нормативів часу і норми виробітку. Аналітично-розрахунковий метод як

основний засіб технічного нормування праці для спеціалістів середньої ланки управління виробництвом. Організаційні та правові аспекти впровадження розроблених норм виробітку.

Тема 4. Організація праці.

Правові основи організації праці. Трудовий та колективний договори. Продуктивність праці в лісовому господарстві. Наукова організація праці та основні її напрями. Форми організації праці, їх зв'язок з технікою та технологією виробництва. Раціональне комплектування бригад.

Тема 5. Оплата праці.

Сутність заробітної плати. Правові основи організації оплати праці. Тарифна система, що діє в лісових підприємствах. Особливості тарифікації праці робітників в лісовому господарстві. Форми і системи оплати праці робітників, умови їх доцільного застосування. Особливості оплати праці робітників на лісогосподарських, лісокультурних і лісозаготівельних роботах. Оплата праці по управлінню виробництвом. Розподіл підприємств на групи за оплатою праці керівних, інженерно-технічних працівників та службовців. Оплата праці лісників. Оплата праці бригадирів та водіїв автомобільного транспорту. Система преміювання робітників та інженерно-технічних працівників. Шляхи вдосконалення форм і систем оплати праці. Оплата праці при бригадному підряді. Сучасні тенденції організації і оплати праці (грейди).

Тема 6. Організація використання засобів виробництва.

Земля і ліс як засоби і предмети праці в лісогосподарському виробництві. Показники використання землі в лісовому господарстві та шляхи його вдосконалення. Засоби праці та особливості їх використання в лісовому господарстві. Показники, що характеризують рівень використання механізмів в лісовому господарстві. Основні напрями вдосконалення використання машин і механізмів в лісовому господарстві. Предмети праці. Особливості використання та шляхи його вдосконалення. Матеріально-технічне забезпечення підприємств та його форми.

Змістовний модуль 2. Організація лісокористування

Тема 7. Організація лісокористування.

Правові основи організації лісокористування. Види лісових ресурсів. Ставки рентної плати за заготівлю деревини. Контроль за використанням лісових ресурсів. Огляд місць рубок. Організація реалізації заготовленої лісопродукції. Ціни на лісоматеріали франко-лісосіка.

Заготівля другорядних лісових матеріалів. Організація побічних лісових користувань. Використання корисних властивостей лісів.

Відповідальність за порушення спеціального використання лісових ресурсів.

Тема 8. Організація охорони і захисту лісу.

Правові основи охорони лісів від пожеж та лісопорушень, захисту від шкідників та хвороб. Державна лісова охорона, її склад, права та обов'язки посадових осіб. Форма одягу та знаки розрізнення лісової охорони. Організація охорони лісів від пожеж. Охорона лісів від лісопорушень. Організація захисту

лісу від шкідників та хвороб. Охорона та захист лісу в системі заходів по охороні навколишнього природного середовища.

Тема 9. Організація виробничої діяльності.

Види лісовідновлювальних робіт. Лісокультурний фонд. Фактори, що визначають обсяг лісовідновлювальних робіт. Організація складання проектів лісових культур. Реалізація проектів лісових культур. Організація технічного приймання виконаних лісокультурних робіт. Організація інвентаризації лісових культур. Переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі. Організація заготівлі лісового насіння і вирощування лісосадивного матеріалу. Якість лісокультурних робіт. Особливості організації праці і стимулювання якості лісокультурних робіт.

Організація проведення і річний об'єм рубок догляду (РД). Сучасні методи організації РД. Організація праці на РД за лісом. Принципи комплектування бригад.

Завдання і зміст лісопромислової діяльності. Організація лісозаготівельних робіт. Фактори, що визначають розвиток лісопромислових виробництв. Види лісопромислових виробництв. Комплексні лісові господарства. Організаційні форми лісопромислових виробництв. Організація переробки деревини і лісохімічних виробництв. Реалізація продукції промислових виробництв. Ціни на продукцію. Економічне стимулювання розвитку лісопромислових виробництв.

Організація допоміжного і обслуговуючого виробництва.

Тема 10. Оперативне планування виробничої діяльності.

Система планів, що діють в лісовому господарстві. Особливості планування на підприємствах лісового господарства. Зміст бізнес-плану підприємств лісового господарства. Планування виробничої програми по лісовому господарству. Планування технологічної собівартості робіт та заходів у лісовому господарстві. Витрати на утримання лісогосподарського апарату та загальногосподарські витрати. Планування джерел покриття витрат на лісове господарство. Доведення виробничої програми до підрозділів лісових підприємств. Календарні плани та графіки виконання основних видів робіт та заходів.

Тема 11. Фінансове забезпечення виробництва.

Поняття про фінанси підприємства. Особливості фінансування підприємств лісового господарства. Казначейське обслуговування лісового господарства. Порядок фінансування лісогосподарської діяльності. Джерела коштів на ведення лісового господарства. Форми розрахунків між підприємствами.

Тема 12. Оперативний аналіз виробничої діяльності.

Завдання, зміст та методи аналізу виробничої діяльності підприємства та лісництва. Аналіз умов в яких здійснювалось виробництво. Аналіз лісогосподарської діяльності. Використання зауважень спеціалістів держлісгоспу по місячному звіту лісництва. Розробка заходів по поліпшенню лісогосподарської діяльності.

Структура навчальної дисципліни
(основний та скорочений термін навчання):

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		л	лаб	п	с.р.		л	п	с.р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>		<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>Змістовний модуль 1. Організація праці</i>									
Тема 1. Організація виробництва як прикладна економічна дисципліна	4	2			2	6	0,5	-	5,5
Тема 2. Підприємства лісового господарства	4	2			2	6	0,5	-	5,5
Тема 3. Технічне нормування	16	4		10	2	6	0,5	-	5,5
Тема 4. Організація праці	1	2			4	27	0,5	2	24,5
Тема 5. Оплата праці	24	8		13	3	30	2	2	26
Тема 6. Організація використання засобів виробництва	6	2			4				
Разом за змістовним модулем 1	60	20	-	23	17	75	4	4	67
<i>Змістовний модуль 2. Організація лісокористування</i>									
Тема 7. Організація лісокористування	21	6		6	9	13	1	2	10
Тема 8. Організація охорони і захисту лісу	19	4		10	5	18	1	2	15
Тема 9. Організація виробничої діяльності	12	6			6	5			5
Тема 10. Оперативне планування виробничої діяльності	3	1			2	5			5
Тема 11. Фінансове забезпечення виробництва	3	1			2	2			2
Тема 12. Оперативний аналіз виробничої діяльності	2	1			1	6			6
Разом за змістовним модулем 2	60	19	-	16	25	75	2	4	69
Усього годин	120	39	-	39	72	150	6	8	136

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Нормування праці на лісокультурних роботах	2
2	Визначення норм виробітку та планової продуктивності праці на механізованому і ручному садінні лісових культур	2
3	Нормування праці на рубках догляду	4
4	Визначення норм виробітку та планової продуктивності праці на операціях заготівлі деревини під час проведення рубок догляду	2
5	Розрахунок комплексних норм виробітку та визначення норм виробітку на вивезення деревини автомобілями	2
6	Баланс робочої зміни	2
7	Розрахунок норм виробітку за результатами технічного нормування	3
8	Нарахування заробітної плати за різними системами оплати праці	4
9	Оплата праці на лісокультурних роботах	2
10	Оплата праці на рубках догляду: визначення нормоутворювальних факторів і сортиментної структури	2
11	Оплата праці на рубках догляду: розрахунок комплексних норм виробітку і розцінок	2
12	Оплата праці на рубках догляду: формування складу бригади, розрахунок завдання і нарахування заробітної плати за фактичне його виконання	2
13	Оплата праці на рубках догляду: документальне оформлення розрахунків із заробітної плати	2
14	Розрахунок рентної плати для різних видів рубок	2
15	Документальне оформлення спеціального використання лісових ресурсів	3
16	Документальне оформлення лісопорушень	3
	Всього	39

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Наукова організація праці. Система Тейлора	2
2	Лісогосподарські підприємства різного відомчого підпорядкування	2
3	Особливості визначення виробничої потужності лісогосподарського підприємства	2
4	Правові аспекти впровадження норм виробітку	2
5	Тарифна система	4
6	Генеральна угода, Галузева угода, колективні договори	8
7	Методичні аспекти з відведення і таксації лісосік	8
8	Методичні аспекти матеріально-грошової оцінки	2
9	Методичні аспекти видачі лісорубного квитка, огляду місць заготівлі деревини	4
10	Методичні аспекти складання протоколу про адмінпорушення	4
14	Організаційні особливості документообігу	2
15	Статистична звітність на підприємствах лісового господарства	2
	Всього	42

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- робота з навчально-методичною літературою (реферування, конспектування, тезування, анотування, рецензування);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- модульне тестування;
- захист модульних та практичних робіт.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Загальна оцінка складає 100 балів. З них: 70 балів – навчальна робота, 30 балів – атестація (екзамен).

Для отримання позитивної оцінки у підсумку необхідно набрати мінімум 60 балів.

Студенти, які протягом семестру набрали кількість балів, менше 42 не допускаються до заліку (іспиту) і зобов'язані підвищити його на додаткових заняттях.

Підсумкова оцінка із дисципліни може бути виставлена лише тоді, коли студент виконав правильно та захистив робочий зошит з лабораторними роботами, виконав усі передбачені самостійні роботи та не має більше одного пропуску лабораторних занять.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки в НУБіП України» рейтинг студента з навчальної роботи з дисципліни «Організація лісогосподарського виробництва» за умови рівності змістовних модулів визначається за формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R_{3M1} + R_{3M2})}{2} + R_{DR} - R_{ШТР}$$

де R_{3M1} , R_{3M2} – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

2 – кількість змістових модулів;

R_{DR} – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи R_{DR} додається до R_{HP} і не може перевищувати 10 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$ не перевищує 5 балів і віднімається від R_{HP} . Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	іспит
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

9. Методичне забезпечення

Електронний навчальний курс з дисципліни «Організація лісогосподарського виробництва»: Навчально-інформаційний портал ННІ ЛіСПГ: <http://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2198>; конспект лекцій та їх презентації (в електронному вигляді); методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Марчук Ю.М. Формування фінансово-економічного механізму відтворення лісоресурсного потенціалу в умовах децентралізації. Обліково-фінансові механізми підвищення ефективності діяльності підприємств лісового господарства України. Монографія. За ред. В.В. Чудовця. Луцьк. ІВВ Луцького НТУ, 2019. С. 104–107.

2. Оборська А.Е., Лащенко А.Г. Організація лісогосподарського виробництва: конспект лекцій для студентів спеціальності 205 «Лісове господарство». К.: ЦП «Компрінт», 2019. 156 с.
3. Оборська А.Е., Васишин Р.Д., Домашовець Г.С., Лащенко А.Г. Організація лісогосподарського виробництва: робочий зошит для виконання практичних робіт для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» денної форми навчання спеціальності 205 «Лісове господарство». К.: ЦП «Компрінт», 2019. 46 с.
4. Організація лісогосподарського виробництва: робочий зошит для виконання практичних робіт для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» / Оборська А.Е., Васишин Р.Д., Домашовець Г.С., Лащенко А.Г. // НУБіП України. К. : ЦП «Компрінт», 2019. 22 с.
5. Марчук Ю.М., Карпук А.І., Дзюбенко О.М., Буценко Р.А. Інструментально-методологічне забезпечення фінансово-економічного механізму лісогосподарювання в умовах інституціональних трансформацій. Агросвіт. 2022. №20. С. 37–51.
6. Марчук Ю.М., Карпук А.І., Дзюбенко О.М., Буценко Р.А. Інвестування модернізації основного капіталу лісового сектора як складова фінансово-економічного механізму лісогосподарювання. Інвестиції: практика та досвід. 2022. №21. С. 24–35.
7. Марчук Ю.М., Карпук А.І., Дзюбенко О.М., Буценко Р.А. Інституціональна модернізація фінансово-економічного механізму лісогосподарювання: пріоритети підвищення результативності виконання виробничо-фінансових планів. Інвестиції: практика та досвід. 2022. №19-20. С. 31–40.

Інформаційні веб-ресурси

Про внесення змін до Лісового кодексу України: Закон України від 8 лютого 2006 р. № 3404-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 р. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>.

Кодекс законів про працю України. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин Україні. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-16>

Закони України, нормативні документи КМ України, міністерств і відомств України, органів місцевого самоврядування з питань суспільно-економічних відносин та ведення лісового господарства (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws>).